

Decyzja
Prezydium KK
nr 84/19

ws. opinii o senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawia następujące uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (druk senacki 1175).

NSZZ „Solidarność” docenia, że projekt obejmuje szerszą grupę osób, niż wymienione w wyroku Trybunału Konstytucyjnego sygn. akt P 20/16, a mianowicie obok kobiet, które na emeryturę wcześniejszą przeszły na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, regulacja dotyczyć będzie także - będących w identycznej sytuacji - osób z rocznika 1953, które na wcześniejszą emeryturę odeszły na podstawie art. 50, 50a, 50e, 184 ustawy emerytalnej oraz art. 88 Karty Nauczyciela. Tej grupy osób nie dotyczył bezpośrednio wyrok TK.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że Wyrok TK (P 20/16) brzmi:

„Art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 r. poz. 39), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”

W Wyroku TK jest mowa o nabyciu prawa do emerytury, a nie o złożeniu wniosku. W projekcie ustawy, w art. 1 zaproponowano zapis, że w ustawie dokonuje się zmian w art. 25 przez dodanie art. 1ba po art. 1b o treści:

„1ba. Przepisu ust. 1b nie stosuje się do ubezpieczonych, którzy pobrali emeryturę na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 r., a uprawnienie do emerytury, o której mowa w art. 24, uzyskali po 2012 r.”.

Zapis „którzy pobrali emeryturę na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 r.” - jest problematyczny na tle wyroku TK, ponieważ stanowi warunek w nieuprawniony sposób ograniczający zakres tego orzeczenia.

Kobieta urodzona w 1953 roku, która 1 lipca 2012 roku przeszła na wcześniejszą emeryturę na podstawie wniosku złożonego 5 czerwca 2012 roku – będzie objęta zakresem proponowanego przepisu, natomiast kobieta urodzona w 1953 roku, która 1 lipca 2012 roku przeszła na wcześniejszą emeryturę na podstawie wniosku złożonego 6 czerwca 2012 – już nie. Uzasadnieniem dodania tego warunku – zdaniem twórców projektu – jest posiadanie przez emerytów składających wnioski od dnia 6 czerwca 2012 roku „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną”.

Przyjęte przez twórców projektu założenie - że emerytki urodzone w 1953 r. miały realną szansę, aby 6 czerwca 2012 r. roku mieć wiedzę o zastawionej przez ustawodawcę „pułapce” art. 25 ust. 1b, zdaniem NSZZ „Solidarność”, jest wątpliwe. Data 6 czerwca 2012 roku to data publikacji w Dzienniku Ustaw znowelizowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Realnie oceniając sytuację, w tym momencie posiadaczami „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną” byli wyłącznie twórcy procesu legislacyjnego. Nawet gdyby obywatele już w dniu publikacji w Dzienniku Ustaw przystąpili do czytania i analizowania zapisów nowej ustawy emerytalnej, to posiadaczami „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną” mogli się stać dopiero po pewnym czasie przyswojenia znaczenia uchwalonej przez Sejm i Senat regulacji.

Dzień publikacji ustawy to data, od której stało się dostępne źródło wiedzy, ale w żadnym wypadku nie można twierdzić, że przyszli emeryci stali się w tym dniu posiadaczami tej wiedzy. Pierwsze informacje na temat nowelizacji i jej skutków pojawiły się w przestrzeni publicznej dopiero późną jesienią 2012 roku. ZUS oficjalnie zakomunikował o skutkach znowelizowanej ustawy emerytalnej - w tym o art. 25 ust. 1b – dnia 2 stycznia 2013 roku, a więc następnego dnia po jej wejściu w życie. I tę datę można uważać jako moment posiadania realnej, czyli „obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną”.

Należy także podkreślić jak w praktyce wygląda proces przechodzenia na emeryturę - decyzję o przejściu na emeryturę przyszły emeryt musi z co najmniej kilkumiesięcznym wyprzedzeniem uzgodnić z pracodawcą (co nie wynika z obowiązującego prawa ale normalnej praktyki funkcjonowania pracowników i pracodawców), więc praktycznie wszystkie wnioski złożone w okresie od 6 czerwca do końca 2012 roku to skutki decyzji podjętych w okresie, w którym nie było żadnej wiedzy o skutkach art. 25 ust. 1b.

Podsumowując: należy wskazać na potrzebę rozważenia objęcia przedmiotową regulacją także kobiet, które przeszła na wcześniejszą emeryturę na podstawie wniosku

złożonego po 6 czerwca 2012 r. Zdaniem Prezydium KK, należy także bezwzględnie wydłużyć okres 3 miesięcy jako przewidziany na złożenie wniosku. Mamy tu do czynienia z osobami starszymi, często przewlekle chorymi, o ograniczonej zdolności do szybkiego działania i wskazany w projekcie okres 3 miesięcy jest zdecydowanie zbyt krótki.

Zaproponowana przez Senat nowelizacja ustawy o emeryturach i rentach z FUS będąca konsekwencją wyroku TK, pozwala na krytyczną ocenę częstotliwości zmian w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych i możliwości „przystosowania” się adresatów podejmowanych decyzji legislacyjnych.

Ponadto, jest kwestią wątpliwą (w świetle art. 2 Konstytucji RP i zasady zaufania obywateli do państwa), czy osoby z wcześniejszych roczników 1949-1952 miały realną wiedzę i możliwość dostosowania się do skutków zmian legislacyjnych polegających na wprowadzeniu art. 25 ust.1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zasada zaufania obywateli do państwa musi realistycznie zakładać, że odbiorcy normy potrzebują czasu, aby przyswoić w pełni konsekwencje zmian legislacyjnych. Dopiero po okresie „przyswajania” skutków nowych regulacji można mówić o autonomicznych i swobodnych decyzjach ubezpieczonych. Trybunał Konstytucyjny, w uzasadnieniu wyroku P 20/16 wskazał, że wprowadzenie art.25 ust.1b wiązało się z szeregiem wątpliwości, nie tylko wobec kobiet z rocznika 1953, ale innych, które spełniły przesłanki do uzyskania emerytury powszechnej do końca 31 grudnia 2012 r. Również Biuro Legislacyjne Senatu w swojej opinii z dnia 10 grudnia 2013 r., zwracając uwagę na art. 2 Konstytucji, stwierdziło, że uzasadnione byłoby przywrócenie dotychczasowych regulacji - wobec emerytów, którzy przeszli na wcześniejszą emeryturę, nie mając wiedzy, że w przyszłości spowoduje to pomniejszenie ich zwykłej emerytury.

Zdaniem NSZZ „Solidarność”, kwestią otwartą pozostaje, zatem, potrzeba dalszych prac nad usunięciem z porządku prawnego skutków wprowadzenia w życie art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Gdańsk, 12 czerwca 2019 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

Z-ca PRZEWODNICZĄCEGO
KK NSZZ „Solidarność”

Bogdan Biś